

Aanpak achterstandswijken vraagt om gemeentelijke regie

door Michel de Visser, deelgemeentewethouder VVD in Kralingen-Crooswijk, Rotterdam

Bij de aanpak van de achterstandswijken van minister Vogelaar krijgen de woningbouwcorporaties een sleutelrol. Behalve dat zij bijna altijd de eigenaar zijn van de woningen in de wijken, zijn zij ook de voornaamste financier van het programma. Wie betaalt bepaalt, is een oud adagium, dat ook hier voor de hand lijkt te liggen. Toch zijn er verschillende redenen waarom juist gemeenten de regie moeten voeren in de achterstandswijken en niet de woningbouwcorporaties.

In haar onderhandelingen met de woningbouwcorporaties, maar ook met haar eigen collega's in het kabinet, is minister Vogelaar er niet in geslaagd om tot de oprichting van een 'Prachtfonds' te komen. Vanuit een dergelijk fonds zouden – onder aansturing van de gemeenten – investeringen gedaan kunnen worden om de veertig benoemde achterstandswijken aan te pakken. In plaats daarvan heeft ze inmiddels wel de woningbouwcorporaties zo ver gekregen dat zij gezamenlijk een bedrag van 2,5 miljard euro extra zullen gaan investeren om de probleebuurt tot prachtwijken om te toveren. Onderdeel van deze afspraak is dat de woningbouwcorporaties een hele stevige vinger in de pap krijgen bij investeringsbeslissingen. Aangezien het kabinet zelf amper een duit in het zakje doet, lijkt dit geen onredelijke eis. Desondanks zal er voor gewaakt moeten worden dat het primaat van het bestuur in de buurten bij de burgers en de gemeenten blijft, in plaats van bij de huurders en de corporaties. Een stadsbestuur dat nergens meer tussen zit, zoals in een extreme vorm in Zaandam het geval is (NRC, 28-12-2007), lijkt op een brandweer die toekijkt als er brand is en de brandspuiten laat bedienen door de huiseigenaar.

Belangenafweging en keuzes maken

Achterstandswijken worden veelal gekenmerkt door een afnemende betrokkenheid van mensen, bij elkaar en bij hun democratische instituties. Om daar wat aan te doen, moeten bewoners invloed hebben op wat er in hun buurt gebeurt en moet de gemeente dat zichtbaar faciliteren. Bij het ontwikkelen van een buurt moeten belangen worden afgewogen en politieke keuzes worden gemaakt. Parkeren versus groen, ouderen versus jongeren, sociale bouw versus duur, het beleid in wijk A in relatie tot

wijk B, etc. Deze keuzes moeten primair gemaakt worden in een samenspel tussen bewoners, volksvertegenwoordiging en gemeentebestuur. Woningbouwcorporaties zijn hierbij een belangrijke partner, maar mogen niet de regievoerder zijn, want zij hebben daarvoor niet de democratische legitimatie. Wanneer dit toch gebeurt (en deze tendens is in meerdere steden zichtbaar), dan kan dat kwalijke gevolgen hebben.

Democratische en financiële legitimatie

Allereerst dienen woningbouwcorporaties niet noodzakelijkerwijs het algemeen belang, bijvoorbeeld omdat ze hun concurrentiepositie moeten beschermen ten opzichte van andere corporaties. Ten tweede is er geen democratische controle meer mogelijk over de keuzes die worden gemaakt in het publieke domein. Wat is het corrigerende mechanisme als het algemeen belang niet goed wordt nagestreefd? Voorts wordt de vermeende kloof tussen burger en overheid groter in plaats van kleiner. De gemeente komt nog verder op afstand en uiteindelijk wordt zelfs de directeur van de woningbouwcorporatie feitelijk de hoogste gezagsdrager in de buurt in plaats van de burgemeester.

Behalve bij het gebrek aan democratische legitimatie van de corporaties moet ook een vraagteken geplaatst worden bij de financiële machtsbasis van de corporaties. Het gigantische maatschappelijk kapitaal waarover zij beschikken hebben zij niet vergaard in een vrije markt, maar via een beschermde, door de overheid mogelijk

gemaakte constructie. Het is op zijn minst eigenaardig te noemen dat zij dit maatschappelijk kapitaal nu naar eigen inzicht kunnen gaan aanwenden. Ziedaar: de consequentie van het onderhandlingsresultaat van Vogelaar.

Wijkregisseur gevraagd

Voor de gemeenten betekent de aanpak van de achterstandswijken en het vrijkomen van de extra middelen in elk geval niet dat zij achterover moeten gaan leunen en het initiatief aan de corporaties moeten laten. Juist voor de gemeenten ligt er een kans om zich als regievoerder op te werpen. Lokale overheden moeten pro-actief handelen om het tij te keren in de probleembuurt. Raadsleden moeten zich meer dan ooit doen gelden als de spreekbuis van de bewoners, nu er daadwerkelijk geld geïnvesteerd gaat worden. Gemeenten moeten wijkregisseurs aanstellen, die in de haarvaten van de wijken bruggen kunnen slaan tussen bewoners, politie, welzijnswerk, scholen en corporaties. Gemeentebestuurders moeten in samenspraak met bewoners, corporaties en andere stakeholders wijkvisies en wijkuitvoeringsprogramma's opstellen, die leidend zijn bij de aanpak van de achterstandsproblematiek. In gezamenlijkheid en goede samenwerking moet het mogelijk zijn om veranderingen tot stand te brengen, waarbij de corporatie dan betaalt, maar uiteindelijk toch de burger zoveel mogelijk zelf bepaalt.

www.micheldevisser.nl